

Målt og vejjet

Af: Ove Christensen

Jens Dolin viser, at evalueringer, der ikke er tæt forbundet med undervisningsformål, mister deres begrundelse og kan gøre mere ondt end godt. Omvendt viser han også, hvordan man kan arbejde med kvalitativ evaluering, der kan indgå i elevernes og lærernes faglige udvikling og dermed gøre godt.

Fakta

Titel

Evaluering på godt og ondt

Forfatter

Jens Dolin

Pris

115

Sider

72

Fås også som e-bog og lydbog for 100 kroner. Alle medlemmer af DLF kan hente bogen som e-bog og/eller lydbog via dlf.org - Min side. Hvis det giver problemer, kan man ringe til DLF på 33 69 63 00. DLF's medlemmer kan også købe den indbundne bog til specialpris på forlagets hjemmeside

Serie

Pædagogisk rækkevidde

Forlag

Aarhus Universitetsforlag

Det er en kendt sag, at en gris ikke bliver tungere af at blive vejet. Men det betyder omvendt ikke, at det ikke *kan* give mening at måle og veje noget. Og det er præcis det, Jens Dolins bog "Evaluering på godt og ondt" handler om. Hvornår giver det mening at vurdere elevernes viden, kunnen og læringsproces, og hvordan skal man i givet fald gøre det, så det bidrager til at opfylde undervisningens formål?

Umiddelbart er evalueringer noget, der er integreret direkte i undervisningen. Læreren er i en løbende dialog med eleverne, og dialogen indikerer for læreren, hvor eleverne er i deres faglige udvikling. Hvor godt forstår og anvender de fagbegreber i dialoger på klassen? Hvordan løser de forskellige opgave og deltager i gruppearbejde? Dette giver løbende læreren informationer om eleverne.

Men denne type af løbende evaluering er ikke (længere?) tilstrækkelig. Der er kommet politisk krav om en række eksterne evalueringer, der ikke umiddelbart tager udgangspunkt i underviserens eller skolens behov. De seneste cirka 25 år er der kommet politisk fokus på sammenligninger af skoler på både nationalt og internationalt plan. Sammenligningerne indgår i en styringslogik, som er kendt som new public management. Denne styringslogik foregår som en benchmarking på noget, der kan måles og vejes ud fra bestemte standardiserede kvantiteter. Pisa er måske det bedst kendte eksempel på dette. Men også nationalt er der et styringsmæssigt behov for at kunne fastlægge elevernes niveau i en rangordning, hvilket er begrundelsen for udviklingen af de nationale test.

Rationalet i den slags rangordninger er at finde ud af, hvor man har de bedste udviklingsmuligheder, så man kan gribe korrigerende ind, så alle bliver bedre. Problemet er imidlertid, at denne type af storskalatest ikke er sat ind i en undervisningsmæssig sammenhæng, og de kan derfor ikke anvendes didaktisk. Evalueringerne er på stor afstand af det, der foregår i undervisningen, hvorfor de ikke siger noget om, hvordan man rent faktisk kan styrke undervisningen.

Derudover er der spørgsmålet om, hvorvidt disse test måler det rigtige, og om de gør det pålideligt. Og her er der store problemer, hvilket er blevet afdækket igen og igen. Dolin viser, at evalueringer kun giver mening, når det er klart, hvad formålet med undervisningen er. Men hvis man skal måle noget på tværs af mange forskellige undervisningssammenhænge - mange forskellige klasser med forskellige konkrete undervisningsformål og målbeskrivelser - så kan man ikke opstille tilstrækkeligt præcise kriterier for

evalueringen, hvorved evaluering ikke kommer til at sige noget meningsfuldt om undervisningens målopfyldelse. Generaliseringen gør evalueringen ubrugelig, da de ikke måler det, der er formålet med undervisningen.

Men målingen gennem for eksempel de nationale test har også et andet grundlæggende problem, nemlig at de heller ikke måler pålideligt. Den enkelte elevs score siger derfor ikke noget præcist om elevens viden og kunnen. Så de nationale test får hverken målt på de læringsmål, der er beskrevet i Fælles Mål, eller får et pålideligt mål for de forsimplede mål, der indgår i testen. De gør derfor mere skade end gavn, konkluderer Dolin.

Dolins sigte med bogen er dels at levere en kritik af det, han kalder for et testregime bestemt gennem new public managements outputstyring, dels at vise veje til en langt bedre evalueringskultur, der har sigte mod at udvikle undervisningen. Han er nemlig enig i, at evalueringer er nødvendige for at sikre elevernes lærende udvikling. Og han er også enig i, at det gøres bedst ved, at det ikke er den enkelte lærers opfattelse af kvalitet i undervisningen, der alene er afgørende.

I stedet peger han på forskellige måder, hvorpå både elever, kolleger og ledelser kan indgå i en målrettet evalueringskultur, hvor evalueringer på skolerne professionaliseres og er indrettet efter kvalitative og formative kriterier. Et eksempel er at lade eleverne forholde sig til undervisningen som afslutning på en lektion eller et forløb, hvor de skal skrive ned, hvad de har fået ud af undervisningen. Dette kan så deles og danne udgangspunkt for fælles dialog, eller det kan indgå som materiale for at lade en anden klasse interviewe eleverne om deres udbytte, så elevernes input indgår i opbygningen af en fælles kultur, hvori der netop indgår flere forskellige perspektiver.

Han foreslår også at arbejde med portfolioer, hvori elevernes materialer vurderes formativt, hvilket indgår i det videre arbejde. Det aftales på forhånd, at visse af disse materialer også vurderes summativt, hvilket så kan danne baggrund for en endelig vurdering, eventuelt som en karakter. Generelt er Dolin dog meget skeptisk over for karakterer, da de har en klar tendens til at præge eleverne i retning af en præstationsorientering i modsætning til en mestrings- eller læringsorientering. Forskellige forsøg med karakternedtoning bekræfter da også, at det både bidrager positivt til elevers mestringsorientering og øger lærernes arbejdsglæde.

Dolin har skrevet en rigtig god lille bog om forskellige evalueringsformer og -paradigmer. Der er en skarp tone over for evalueringsformer, der ikke etablerer en klar forbindelse mellem undervisningens formål og evalueringsmetoden, da det giver en forkert vurdering, der ikke kan anvendes didaktisk - og altså derved ikke kan leve op til det formål, der er selve rationalet for evalueringen: nemlig at gøre noget bedre; at bidrage til, at grisens vægt kan indgå som et bidrag til at finde ud af, hvad den har behov for, for at den udvikler sig på den ønskede måde.

Ny bog vil booste feedback i skolen